

Aktualizovaná Národná pozícia k Stratégii EÚ pre dunajský región a návrh jej koordinácie

A. Úvod

Slovenská republika sa od samotného začiatku aktívne zapojila do prípravy Stratégie EÚ pre dunajský región (ďalej len „dunajská stratégia“). Vláda uznesením č. 149/2010 schválila Národnú pozíciu k stratégii EÚ pre dunajský región. Na výkon realizácie aktivít vyplývajúcich z participácie SR na dunajskej stratégii bola vytvorená konzultačná pracovná skupina pre dunajskú stratégiu. V termíne 19. - 21. apríla 2010 Slovensko spolu s Rakúskom zorganizovali spoločnú konferenciu venovanú otázkam dopravy a životného prostredia v dunajskom regióne, ktorá sa uskutočnila v rámci série medzinárodných konferencií organizovaných pod gesciou Európskej komisie. Po zmene vlády v júli 2010 zodpovednosť národného koordinátora bola delegovaná na Úrad vlády SR.

Po sérii šiestich medzinárodných konferencií a summitov, ako aj konzultácii s krajinami regiónu Európska komisia spracovala a schválila dňa 8. decembra 2010 oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov pre dunajskú stratégiu na úrovni EÚ (ďalej len „oznámenie“) a Akčný plán stratégie Európskej únie pre dunajský región (ďalej len „akčný plán“). Schválenie stratégie členskými štátmi EÚ v rámci maďarského predsedníctva je plánované v júni 2011 počas zasadnutia Európskej rady.

Európska komisia v spolupráci s členskými štátmi, regiónmi a ostatnými zainteresovanými stranami vybrala do návrhu akčného plánu tie návrhy opatrení a priorít, prezentované zainteresovanými štátmi, ktoré prinášajú okamžité a viditeľné prínosy pre obyvateľov tejto oblasti; majú vplyv na makroregión. Projekty by mali podporovať trvalo udržateľný rozvoj a pokrývať viacero regiónov a krajín, mali by byť koherentné a vzájomne sa podporovať. V konečnom dôsledku by mali zaznamenať prínos pre všetky strany, mali by byť realistické, technicky uskutočniteľné, s disponibilným a dôveryhodným financovaním.

Dunajská stratégia má ambíciu vytvoriť mechanizmus spoločnej zodpovednosti krajín dunajského regiónu za ekonomický a spoločenský rozvoj podunajských krajín pre uchovávanie prírodného a kultúrneho dedičstva. Po prijatí Lisabonskej zmluvy sa môže stať prvým veľkým európskym projektom, ktorý umožní zjednotiť sa v záujme potrieb a priorít štátov, regiónov a spoločenstiev na vývoji, ktorý bude v prospech celej Európy. Koordinovaný prístup krajín, regiónov a civilného sektora k spoločným problémom Dunaja a priláhlého územia, založený na transparentnej a vzájomnej komunikácii všetkých zainteresovaných aktérov, umožní ich efektívnejšie a nákladovo výhodnejšie riešenie a dovoľí naplno využiť nebývalý potenciál dunajského regiónu. Princípy tvorby stratégie vychádzali z premisy žiadnych nových financií, žiadnej novej legislatívy a žiadnych nových inštitúcií. Európska únia nevyčleňuje na stratégiu osobitné finančné prostriedky, región však môže do značnej miery čerpať z už dostupných prostriedkov v rámci rôznych programov EÚ. Cieľom je využiť túto pomoc, pretože len v období rokov 2007 až 2013 bolo v rámci politiky súdržnosti (Európsky fond regionálneho rozvoja, Kohézny fond, Európsky sociálny fond) pridelených 100 miliárd Eur – tak, aby sa zvýšil jej účinok a aby sa ukázalo, akým spôsobom môže makroregionálna spolupráca pomôcť pri riešení problémov na miestnej úrovni.

V rámci aktualizovanej národnej pozície k dunajskej stratégii Slovenská republika za najdôležitejšie považuje zdôrazniť a presadzovať orientáciu na komplexné, vyvážené a spravodlivé riešenie rozvoja podunajského územia. Integrovaný prístup znamená, že jednotlivé priority musia byť riešené rovnocenne v záujme všetkých zainteresovaných štátov a vo vzájomnej previazanosti. Dôležité pri spracovávaní dunajskej stratégie je i zohľadnenie existujúcich geopolitických, prírodných a rozvojových stratégií jednotlivých regiónov nachádzajúcich sa pri rieke Dunaj.

Hoci krajiny dunajského regiónu sú väčšinou členmi EÚ a aj vypracovanie samotnej dunajskej stratégie iniciovala Európska rada a koordinuje ho Európska komisia, zapojenie nečlenských štátov regiónu do aktivít a úloh spojených s prípravou a implementáciou dunajskej stratégie považuje Slovenská republika za potrebné a žiaduce. V participácii nečlenských podunajských krajín na novej makrostratégii EÚ, aj vzhľadom na ich integračné ambície či spoluprácu v rámci európskej susedskej politiky, vidíme nesporné rozvojové impulzy nielen pre tieto štáty, ale aj pre ďalšie štáty Európskej únie.

Slovenská republika sa stotožňuje so štruktúrou návrhu oznámenia a akčného plánu, ktorú predstavujú štyri piliere, v ktorých rámci je definovaných jedenásť prioritných oblastí:

I. Prepojenie podunajskej oblasti

1. Zlepšiť mobilitu a multimodalitu
  - a) vnútrozemské vodné cesty
  - b) cestné, železničné a letecké spojenia
2. Podporovať udržateľnejšie zdroje energií
3. Podporovať kultúru a cestovný ruch, kontakty medzi ľuďmi

II. Ochrana životného prostredia v podunajskej oblasti

4. Obnoviť a udržať kvalitu vôd
5. Riadiť riziká v oblasti životného prostredia
6. Chrániť biodiverzitu, krajinu a kvalitu ovzdušia a pôd

III. Rozvíjanie prosperity v podunajskej oblasti

7. Rozvíjať znalostnú spoločnosť prostredníctvom výskumu, vzdelávania a informačných technológií
8. Podporovať konkurencieschopnosť podnikov vrátane rozvoja zoskupení
9. Investovať do ľudí a zručností

IV. Posilnenie podunajskej oblasti

10. Zvýšiť inštitucionálnu kapacitu a spoluprácu
11. Spolupracovať s cieľom podporiť bezpečnosť a riešiť organizovanú a závažnú trestnú činnosť

B. Priority Slovenska v jednotlivých pilieroch dunajskej stratégie

I. Prepojenie podunajskej oblasti

Dopravná infraštruktúra

Rozvoj dopravnej infraštruktúry, predovšetkým rozvoj kontinuálnej dunajskej vodnej cesty a zabezpečenie splavnosti Dunaja, rešpektujúci princípy trvalo udržateľného rozvoja, považuje Slovenská republika za jednu z hlavných priorít, ktorá by sa mala v dunajskej stratégii odzrkadliť. Vodnú dopravu považujeme z hľadiska environmentálnych, energetických, ale aj spoločenských aspektov za jeden z najvýhodnejších druhov dopravy v Európe. V tejto súvislosti treba venovať pozornosť rozvoju nákladnej a osobnej vodnej dopravy ako súčasti západo-východoeurópskej siete vodných ciest, ako aj efektívnemu dobudovaniu dunajskej vodnej cesty v súlade s parametrami odporúčanými Dunajskou komisiou, EHK a OSN. Týmto riešením sa umožní odstránenie prekážok plavby a následne rozdielov v miere využívania potenciálu vnútrozemskej vodnej dopravy medzi západnou a východnou časťou Európy a vytvorenie podmienok pre realizáciu severo–južného dopravného prepojenia na báze vodnej dopravy. Splavenie tokov treba využiť aj ako potenciál hospodárskeho rozvoja miest a prístavov podunajského priestoru a jeho regiónov tak, aby sa mohli stať silnými logistickými uzlami s poskytovaním rozsiahlych sprievodných služieb.

Prioritnú pozornosť v súvislosti s rozvojom dunajskej vodnej cesty treba venovať aj rozvoju multimodálnych koridorov a intermodálnych terminálov v dunajskom regióne. Intermodálna doprava by mala byť dobrým a ekonomicky efektívnym riešením, odbreňujúcim prepravné cesty regiónu od kamiónovej dopravy, ktorá má nepriaznivé vplyvy na životné prostredie a zdravie obyvateľstva a stane sa nevyhnutným záložným dopravným koridorom k železničnej sieti. Intermodálne terminály majú potenciál zlepšiť podmienky pre rozvoj rôznych odvetví priemyslu a obchodu a tým prispieť k celkovému rozvoju podunajského regiónu.

Rozvoj dopravnej infraštruktúry treba realizovať s priamym napojením na nosné dopravné koridory (cestná, železničná, vodná doprava /napr. aj kompy cez Dunaj/, letecká, príp. cyklotrasy). Dobudovanie dopravnej infraštruktúry v regiónoch, vytváranie synergických efektov splavňovaním prítokov Dunaja, výstavba a rekonštrukcia verejných a iných prístavov na Dunaji a jeho splavných prítokoch so zreteľom na zlepšenie medzinárodného a regionálneho prepojenia by sa mali stať podpornými, avšak nevyhnutnými opatreniami, ktoré umožnia dosiahnuť komplexnú konektivitu dunajského regiónu. Prepojenosť medzi jednotlivými časťami regiónu umožní plnohodnotný rozvoj miest a obcí regiónu, zvýšenie ich konkurencieschopnosti a súdržnosti.

Pre zvýšenie sociálno-ekonomického rozvoja je potrebné riešiť aj dostupnosť regiónov podunajského priestoru, najmä možností prechodu cez Dunaj a napojenie na dopravné siete celoeurópskeho významu. Prioritnými oblasťami budú regionálne letiská určené pre nízko nákladovú dopravu, kľúčové železničné a cestné koridory a vodná doprava. Veľkú pozornosť treba venovať tvorbe flexibilných sietí kombinovanej dopravy, ktoré umožnia rýchlu i cenovo a environmentálne efektívnu prepravu pracovnej sily a tovarov. Bude nutné pokračovať v rýchlej dostavbe telekomunikačných sietí v regióne.

Energetická infraštruktúra

V čase, keď takmer celá Európa čelí problémom energetickej bezpečnosti a spoľahlivosti dodávok energetických surovín, považuje Slovenská republika rieku Dunaj za významný transportný koridor pre dodávku energetických surovín, ale aj za potenciálny obnoviteľný zdroj energie. Z hľadiska energetickej bezpečnosti Slovenska i Európskej únie, ako aj z

pohľadu kritérií trvalo udržateľného rozvoja dunajského regiónu, je budovanie tejto infraštruktúry stratégie nevyhnutné.

Energetickú bezpečnosť regiónu možno zvýšiť aj budovaním zariadení na využívanie energie toku, prípadne geotermálnej energie, pri súčasnom rešpektovaní záujmov ochrany životného prostredia. Výraznejšie využívanie potenciálu vodnej energie Dunaja a jeho prítokov ako obnoviteľného energetického zdroja by pri súčasnej diverzifikácii energetických zdrojov prispelo aj k plneniu záväzkov v oblasti znižovania emisií skleníkových plynov. Pri stavbe a plánovaní hydroenergetických diel je v súlade s európskou legislatívou potrebné vykonať posudzovanie ich vplyvov na životné prostredie pre minimalizáciu možných environmentálnych rizík. Takisto je potrebné sústrediť sa na zvýšenie efektívnosti využitia vodnej energie na existujúcich dielach a ich fungovanie ako špičkových zariadení tam, kde je to možné.

Pre posilnenie energetickej bezpečnosti jednotlivých štátov dunajského regiónu je nevyhnutné zabezpečiť kompatibilitu a prepojenosť národných energetických sietí.

Cestovný ruch

Rozvoj dopravnej infraštruktúry s citlivým prístupom ku všetkým zložkám životného prostredia umožní aj rozvoj trvalo udržateľných modelov cestovného ruchu, ktorý Slovenská republika považuje za významný prostriedok k upevňovaniu neformálnych sociálnych väzieb medzi obyvateľmi jednotlivých krajín regiónu. Podpora cestovného ruchu v rámci dunajského regiónu so sebou prináša nielen výhody v oblasti posilnenia medzikultúrneho dialógu, nezanedbateľné stimuly v oblasti rozvoja malých a stredných podnikov a celkového ekonomického rozvoja, najmä v prihraničných oblastiach, ale aj kvalitnejší a plnší život obyvateľov. Spoločným a trvalo udržateľným prístupom k zlepšovaniu týchto príležitostí a ich propagáciou by sa podunajská oblasť mohla stať európskou a svetovou „značkou“.

Kultúrny rozvoj

Dunajský región je významným priestorom, kde sa stretávajú rôzne kultúry a národnosti. Pre úspešnú implementáciu cieľov a ducha dunajskej stratégie je potrebné realizovať opatrenia podporujúce uchovanie rôznorodosti kultúrneho bohatstva, ochrany kultúrno-historických pamiatok regiónu, rozvoj kultúrneho dialógu, vzájomného poznávania a porozumenia, a to najmä v cezhraničnom kontexte.

Pri kultúrnom rozvoji regiónov, prekonávaní sociálneho vylúčenia a nedostatku pracovných miest v zaostávajúcych regiónoch je potrebné klásť dôraz na mapovanie kultúrneho potenciálu sídiel a krajiny, na jeho zhodnotenie formou zapojenia do ponuky regionálnych a miestnych turistických služieb a produktov alebo programov ochrany kultúrneho dedičstva a revitalizácie krajinskej štruktúry vrátane ochrany a uplatnenia nehmotného kultúrneho dedičstva jednotlivých komunít, národností a etník na území dunajského regiónu.

Problematika inklúzie marginalizovaných rómskych komunít je ťaživým sociálnym a ekonomickým problémom v mnohých krajinách dunajského regiónu, ale aj príkladom stretu kultúr. Efektívne a trvalé riešenie tejto problematiky bude vyžadovať koncentrované úsilie a sústredenie ľudských i finančných kapacít na medzinárodnej úrovni s dôrazom na spoluprácu

s rómskym etnikom. Táto situácia je z hľadiska zložitosti azda najnáročnejšia v „nových“ členských štátoch EÚ. Doterajšie pokusy o vyriešenie týchto problémov nevedli k výstupom, ktoré možno z hľadiska zainteresovaných subjektov a vynaložených prostriedkov považovať za jednoznačne úspešné a efektívne. Spoločné projekty v rámci dunajskej stratégie môžu priniesť nové podnety. Udržiavanie súčasného trendu by mohlo viesť už v najbližšom desaťročí k vážnym sociálnym nepokojom v regióne.

II. Ochrana životného prostredia v podunajskej oblasti

Podpora ekonomických aktivít využívajúcich potenciál rieky Dunaj a jej povodia musí byť v súlade s ekologickým správaním. Je nevyhnutné venovať adekvátnu pozornosť ochrane a trvalo udržateľnému využívaniu ekosystémov vrátane ekologicky vhodného obhospodarovania lužných lesov, ako aj ochrane biologickej diverzity regiónu. Racionálne využívanie a ochrana prírodných zdrojov nie sú v rozpore. V tomto smere treba vytvoriť mechanizmus a posilniť dialóg medzi subjektmi zainteresovanými v ochrane prírodného prostredia a ekonomickými subjektmi.

Osobitnú starostlivosť treba venovať otázkam ochrany kvality vody, zvyšovaniu výdatnosti vodných zdrojov a vytvoreniu potenciálu umožňujúcemu prístup ku kvalitným zdrojom podzemných vôd a čisteniu odpadových vôd. Tým by mohla byť splnená jedna z podmienok pre zabezpečenie trvalo udržateľného zodpovedného prístupu k najväčšiemu európskemu zdroju kvalitnej podzemnej vody na Žitnom ostrove, čo má význam v kontexte celej strednej Európy. V tejto súvislosti bude v nových členských štátoch EÚ v nasledujúcich rokoch prioritnou podpora zavádzania „ekologických technológií“ do výroby, výstavby čistiarní odpadových vôd a budovania alternatívnych systémov čistenia odpadových vôd vo vidieckych sídlach menších ako 2000 ekvivalentných obyvateľov. Tento prístup umožní výber a realizáciu optimálneho riešenia v jednotlivých lokalitách z hľadiska technického, ekonomického a sociálneho. Sociálny aspekt zahŕňa schopnosť vidieckeho obyvateľstva financovať prevádzku realizovaného systému čistenia odpadových vôd.

Dunaj je medzinárodnou riekou a je dôležité, aby vody v celom jeho povodí (podzemné i povrchové), ich biodiverzita a priľahlé ekosystémy boli chránené spoločne všetkými krajinami, ktorými táto rieka preteká. Vyžaduje to však skombinovať udržateľné spôsoby využívania krajiny a efektívne hospodárenie s vodou a pôdou, s ochranou biodiverzity a s povodňovou ochranou. V rámci ochrany životného prostredia území v okolí Dunaja sa všetky prírodné štáty musia sústrediť na prevenciu voči rozmiestňovaniu zdrojov znečisťovania rieky, ako aj ich odstraňovanie, regeneráciu inundačných oblastí a mokradí, revitalizáciu poškodenej krajinskej štruktúry, uplatnenie ochrany a vhodného obhospodarovania a udržateľnosti lužných lesov, zvyšovanie retenčného potenciálu krajiny.

Súčasťou integrovaného prístupu k využitiu Dunaja je aj zlepšovanie prostriedkov protipovodňovej ochrany a zdokonaľovanie spoločného informačného systému o odtokových pomeroch a širšie sprístupnenie informácií s cieľom predpovedania hydrologických situácií. Osobitným problémom je exaktná predpoveď krízových hydrologických situácií, ktoré si vyžiadali v ostatných rokoch obeť na životoch prakticky v celom území východnej a strednej Európy. Je žiaduce, aby krajiny v povodí Dunaja iniciovali vývoj potrebnej metodiky v rámci EÚ a boli schopné ju implementovať v oblastiach, v ktorých sa privalové povodne vyskytujú a

aby uplatňovali zásady integrovaného manažmentu vodných zdrojov a pôdneho fondu. Protipovodňová ochrana by mala byť okrem iného založená na protipovodňovej ochrane v čiastkových povodiach Dunaja, a to na národnej i nadnárodnej úrovni.

Potrebné je podporovať nasadzovanie pilotných a modelových projektov a prístupov integrovaného manažmentu povodí v praxi s postupným širším a komplexným nasadením v sídlach a celých povodiach.

III. Rozvíjanie prosperity v podunajskej oblasti

Podpora ekonomického rozvoja a konkurencieschopnosti

Hlavným cieľom sociálno-ekonomického rozvoja v dunajskom regióne bude tvorba vedomostnej ekonomiky, ktorá by mala byť hlavným zdrojom konkurencieschopnosti členských krajín. Tento princíp je v súlade s programovým vyhlásením vlády SR, v ktorom Slovensko kladie dôraz na rast vzdelania, vedy a výskumu, najmä z hľadiska zlepšenia upadajúcej kvality v tejto oblasti. Slovenská republika považuje túto oblasť za kľúčovú z hľadiska udržateľnosti rastu ekonomiky a zamestnanosti v budúcnosti.

Projekty by mali prioritne podporiť nasledovné oblasti spolupráce:

- a) Vytváranie cezhraničných sietí spolupráce, ktoré budú zahŕňať nadnárodné spoločnosti, malé a stredné podniky, univerzity, výskumné centrá a regionálne a miestne samosprávy. Tieto siete môžu existovať tak vo virtuálnej podobe, ako aj v podobe formalizovaných inštitúcií (vedecko-technické inkubátory a technologické parky);
- b) Schémy orientované na spoločný výskum a vývoj pokrokových technológií, ktoré podporia regionálnu špecializáciu na určité tovary a služby a vytvorenie konkurenčných výhod oproti iným regiónom Európy;
- c) Opatrenia inovačnej politiky zamerané na zvýšenie exportov high-tech tovarov a poznatkovo intenzívnych služieb, a to aj v rámci dunajského regiónu;
- d) Schémy zamerané na spoločný výskum, vývoj a ochranu práv duševného vlastníctva;
- e) Schémy zamerané na podporu regionálnych fondov rizikového kapitálu, ktoré sa budú opierať o znalosť lokálnych firiem s vysokým rozvojovým potenciálom;
- f) Opatrenia vednej a technickej politiky zamerané na regionálnu mobilitu doktorandov a vedeckých pracovníkov medzi rôznymi univerzitami a výskumnými centrami v regióne, ako aj medzi univerzitami a výskumnými centrami na strane jednej a podnikmi na strane druhej;
- g) Komplexné zintenzívňovanie spolupráce obcí a prihraničných regiónov na východnej schengenskej hranici v rámci dunajského regiónu, ktorá sa stane potenciálne novou osou hospodárskeho rozvoja v rámci dunajského regiónu;
- h) Prostredníctvom dopravných prepojení spoluprácu sídiel, osobitne rozvojových pólů európskeho významu, smerujúcu k polycentrickému rozvoju zohľadňujúcemu osobitosti územia ako predpoklad rozvoja metropol, ale aj miest a obcí v ich zázemí, zvýšenie ich súdržnosti a súdržnosti regiónu ako celku aj v európskom kontexte.

Potenciál dunajského priestoru vidíme v podpore rozvoja výskumu, vývoja a inovácií napríklad v regióne Centrope (ČR, SR, Rakúsko, Maďarsko), ktorý sa vyznačuje vysokým ekonomickým rastom, a to najmä vzájomnou spoluprácou a vytváraním klastrov so zameraním na rozvoj vedomostnej spoločnosti (so zapojením verejného, akademického a privátneho sektora). Toto územie, kde v polomere 200 km žije 6 miliónov obyvateľov, sa

vyznačuje vysokým ekonomickým rastom a môže sa stať vedeckým a inovatívnym trustom dunajského regiónu. V tomto kontexte je možné využiť potenciál Dunajského vedomostného klastra, ktorý štruktúrou svojich členov (verejné organizácie a samospráva, akademický a privátny sektor) umožňuje komplexné riešenie úloh Stratégie EÚ pre Dunajský región prostredníctvom prierezového a holistického prístupu.

Vzhľadom na to, že súčasťou dunajského regiónu sú krajiny na rôznom stupni ekonomického rozvoja so značne diverzifikovanými sociálnymi problémami, Slovenská republika považuje za nevyhnutné zaoberať sa v rámci dunajskej stratégie disparitami medzi jednotlivými oblasťami dunajského regiónu.

IV. Posilnenie podunajskej oblasti

V období po roku 1989 došlo vo viacerých krajinách dunajského regiónu k zásadným politickým a ekonomickým zmenám, ktoré majú výrazný vplyv na celý región. Z týchto zmien vyplynulo množstvo výziev, ktoré nie je možné riešiť na úrovni jednotlivých krajín. Preto vyžadujú posilnenie inštitucionálnych kapacít a zvýšenie spolupráce medzi orgánmi verejnej správy v jednotlivých krajinách, ako aj v cezhraničnom kontexte a takisto posilnenie spolupráce medzi verejným a súkromným sektorom.

Závažným problémom niektorých podunajských krajín je vysoká miera korupcie a závažnej organizovanej trestnej činnosti. Zefektívnenie fungovania príslušných orgánov, výmena informácií medzi príslušnými aktérmi presadzovania práva a posilnenie ich spolupráce považujeme za nevyhnutný predpoklad účinného boja proti korupcii a závažnej trestnej činnosti. Nemenej dôležitým predpokladom je v tomto smere budovanie dôvery občanov krajín regiónu v demokratické inštitúcie a v odhodlanie a oddanosť politických lídrov prijať účinné opatrenia na boj proti týmto formám trestnej činnosti.

C. Väzby na politiky EÚ

Princíp makrostratégií, a teda aj dunajská stratégia EÚ je v záujme posilnenia integrácie celej oblasti. Cieľom stratégie je posilniť vykonávanie politík a ich koordináciu, ako aj koordináciu právnych predpisov EÚ v tejto oblasti. Celkový vývoj v globálnej ekonomike a nutnosť hľadania úspešných východísk z krízy vyvolávajú potrebu lepšej koordinácie medzi relevantnými politikami EÚ, ako aj medzi európskymi, národnými a regionálnymi politikami a iniciatívami s vplyvom na územnú kohéznú politiku pri rešpektovaní princípov subsidiarity. Stratégia poskytuje politickú podporu pre súčasné viaceré iniciatívy a zvyšuje ich viditeľnosť. Konkrétne ide o to, že súčasťou akčného plánu sú aj niektoré opatrenia, o ktorých sa už rozhodlo v rámci EÚ schválením Stratégie Európa 2020 a jej 7 hlavných iniciatív.

Dunajská stratégia v relevantných oblastiach napĺňa stratégiu Európa 2020, ktorá je kľúčovým záväzkom EÚ k zamestnanosti a inteligentnému, udržateľnému a inkluzívnemu rastu. Navyše, pridanou hodnotou dunajskej stratégie je fakt, že tieto ciele EÚ prenáša aj do nečlenských štátov.

Stratégia EÚ 2020 má päť hlavných cieľov: podpora zamestnanosti; zlepšenie podmienok pre inovácie, výskum a vývoj; splnenie cieľov v oblasti zmeny klímy a energetiky; zlepšenie vzdelanostnej úrovne a podpora sociálneho začlenenia, najmä prostredníctvom zníženia chudoby a riešenia výziev spojených so starnutím obyvateľstva. Dunajská stratégia tieto ciele svojou víziou pre podunajskú oblasť do roku 2020 posilňuje. Podporuje trvalo udržateľný rast s cieľom znížiť spotrebu energií, zvýšiť využívanie obnoviteľných zdrojov energie, zmodernizovať odvetvie dopravy, aby bolo ekologickjšie a efektívnejšie, a podporiť ekologický cestovný ruch. Pomáha odstraňovať prekážky vnútorného trhu a zlepšuje podnikateľské prostredie.

Súlad s právnymi predpismi a politikami EÚ je kľúčovým prvkom dunajskej stratégie. Stratégia rieši medzery a praktické alebo organizačné ťažkosti, v ktorých dôsledku nie sú k dispozícii dostatočné výsledky. Súčasne vytvára priestor pre podporu lepšieho vykonávania právnych záväzkov EÚ, najmä vo vzťahu k jednotnému trhu a životnému prostrediu. Prispieva tiež k napĺňaniu politík, ako sú dopravná politika (v súčasnosti preskúmaná politika TEN-T, ako aj budúca dopravná politika pre jednotlivé krajiny), energetické siete (TEN-E), stratégia pre jednotný trh (akt o jednotnom trhu) a digitálna agenda. Posilňuje aj cieľ a stratégiu EÚ v oblasti zachovania biodiverzity v období po roku 2010 s víziou do roku 2050 a cieľom pre rok 2020. Podunajská oblasť ako brána k susedom v Európe a ďalej v Ázii má rozhodujúci význam pri podpore ostatných vonkajších politík EÚ, v súlade s európskou susedskou politikou a jej regionálnymi iniciatívami (napr. Východným partnerstvom), ako aj z pohľadu ďalšieho rozširovania EÚ.

D. Implementácia dunajskej stratégie na úrovni EÚ a na národných úrovniach

Počas prípravy dunajskej stratégie prijala EK v spolupráci so zainteresovanými členskými i nečlenskými štátmi princíp, že za implementáciu jednotlivých prioritných oblastí budú zodpovedné členské štáty, respektíve nimi určené organizácie. Výsledkom rokovaní medzi zainteresovanými subjektmi a Komisiou je vymenovanie jednotlivých krajín do funkcií koordinátorov prioritných oblastí stratégie:

Prioritná oblasť	Krajiny
1) zlepšiť mobilitu a prepojenosť ¹	<u>vnútrozemská vodná doprava</u> Rakúsko Rumunsko <u>železničná, cestná a letecká doprava</u> Slovinsko Srbsko (záujem: Ukrajina)
2) podporovať udržateľnejšie energetické zdroje	Maďarsko Česká republika

3) podporovať kultúru a cestovný ruch, kontakty medzi ľuďmi	Bulharsko Rumunsko
4) obnoviť a udržať kvalitu vôd	Maďarsko Slovensko
5) riadiť riziká v oblasti životného prostredia	Maďarsko Rumunsko
6) chrániť biodiverzitu, krajinu a kvalitu ovzdušia a pôd	Nemecko (Bavorsko) Chorvátsko
7) rozvíjať znalostnú spoločnosť (výskum, vzdelávanie a IKT)	Slovensko Srbsko
8) podporovať konkurencieschopnosť podnikov	Nemecko (Bádensko-Württembersko) Chorvátsko
9) investovať do ľudí a zručností	Rakúsko Moldavsko
10) zvýšiť inštitucionálnu kapacitu a spoluprácu	Rakúsko (Viedeň) Slovinsko
11) spolupracovať v oblasti bezpečnosti a boja proti organizovanému zločinu	Nemecko Bulharsko

1. Úlohy vyplývajúce z plnenia funkcie koordinátora prioritných oblastí

Koordinátori prioritných oblastí stratégie budú zohrávať kľúčovú úlohu pri implementácii dunajskej stratégie. Základné princípy pre výkon funkcie koordinátorov prioritných oblastí:

- výkon tejto funkcie je dobrovoľný,
- jednu prioritnú oblasť môžu spolukoordinovať maximálne dve krajiny,
- každý členský štát koordinuje aspoň jednu prioritnú oblasť,
- jedna krajina by nemala koordinovať príliš veľa prioritných oblastí.

Cieľom takéhoto prístupu bolo, aby sa všetky podunajské krajiny zapojili do implementácie projektov uvedených v akčnom pláne stratégie.

Hlavnou úlohou koordinátorov prioritných oblastí je v maximálnej miere zabezpečiť, aby sa riadne a včas implementovali aktivity a projekty navrhnuté v akčnom pláne. Koordinátori budú predkladať Európskej komisii správy o pokroku dosiahnutom v implementácii plánu.

V tejto súvislosti sa od koordinátorov prioritných oblastí očakáva plnenie nasledujúcich úloh:

- a) Nadviazanie kontaktov s príslušnými zodpovednými osobami a subjektmi v členských štátoch, ktoré budú dotknuté aktivitami vyplývajúcimi z projektov akčného plánu v rámci danej prioritnej oblasti. Pôjde o orgány a organizácie na úrovni členských štátov, regionálnych a miestnych orgánov, medzivládnych alebo mimovládnych organizácií, lídrov jednotlivých projektov a podobne. Koordinátori by mali v spolupráci s Európskou komisiou identifikovať lídrov projektov, ak ich ešte v akčnom pláne identifikovaných nemajú.
- b) Odsúhlasenie pracovného programu so zainteresovanými subjektmi a podniknutie primeraných krokov na dosiahnutie pokroku v implementácii jednotlivých projektov. V tomto smere je prístup navrhovaný Európskou komisiou flexibilný a koordinátor spolu s ďalšími partnermi za účasti komisie sa môže rozhodnúť, že využije úvodné stretnutie alebo iné mechanizmy na dosiahnutie dohody o spôsobe implementácie projektov akčného plánu. Praktickým krokom by mohlo byť vytvorenie riadiaceho výboru.
- c) Uľahčenie implementácie aktivít. Aktivity a projekty by mali implementovať partneri a projektoví lídri a koordinátori by mali monitorovať pokrok dosahovaný v implementácii napríklad formou pracovných operatívnych stretnutí, kontrolovať koordináciu práce a snažiť sa o riešenie a odstraňovanie vzniknutých problémov.
- d) Poskytovanie poradenstva, pokiaľ ide o zdroje financovania. I keď Európska komisia prijala hneď na začiatku prípravy dunajskej stratégie zásadu, že na implementáciu nebudú vytvorené žiadne dodatočné zdroje prostriedkov, k dispozícii je rad jestvujúcich finančných nástrojov, ktoré zabezpečujú napríklad národné a regionálne orgány so svojimi zdrojmi, medzinárodné finančné inštitúcie (napríklad Európska investičná banka, súkromné banky, finančné nástroje EÚ – ERDF, Kohézny fond, 7. rámcový program, program LIFE). Operačný program INTERACT (financovaný z ERDF a príspevkov členských štátov a zameraný na správne riadenie programov európskej teritoriálnej spolupráce) vytvoril pracovnú skupinu, ktorej cieľom je poskytovať poradenstvo pre subjekty zapojené do implementácie stratégie. Osobitnú pozornosť treba venovať možnému príspevku zo štrukturálnych fondov. Štrukturálne fondy môžu byť zdrojom financovania projektov, ktoré sú spojené s implementáciou stratégie a ktoré zároveň spĺňajú kritériá daného operačného programu. Od riadiacich orgánov sa očakáva, že budú predkladať správy o komponentoch operačných programov, ktorých sa dotýka dunajská stratégia.
- e) Predkladanie správ Európskej komisii. Keďže Európska komisia bude musieť predkladať pravidelné správy Rade, koordinátori by jej mali každoročne predkladať správy o implementácii stratégie v rámci svojej prioritnej oblasti, za ktorú sú zodpovední.

Akčný plán prijatý Európskou komisiou bol predmetom rozsiahlych diskusií s členskými štátmi, zainteresovanými subjektmi a orgánmi samotnej Komisie. Akékoľvek zmeny si preto vyžadujú veľkú opatrnosť. Pri implementácii však môže vzniknúť potreba určitých úprav. Aktivity a projekty možno z akčného plánu vypustiť, len ak je zrejmé, že nie sú naďalej potrebné. Niektoré prioritné oblasti budú koordinované viac ako jedným koordinátorom. Vtedy musia koordinátori spolupracovať tak, ako je to z hľadiska danej situácie najvhodnejšie, za danú prioritnú oblasť sa však predkladá len jedna, spoločná správa.

Slovensko bolo rozhodnutím Európskej komisie nominované za koordinátora dvoch prioritných oblastí: prioritnej oblasti 4. „Obnova a zachovanie kvality vôd“ (spolu s Maďarskom) a prioritnej oblasti 7. „Rozvíjať vedomostnú spoločnosť prostredníctvom výskumu, vzdelávania a informačných technológií“ (spolu so Srbskom).

V súvislosti s prípravou na výkon funkcie koordinátora vyššie uvedených prioritných oblastí Slovensko ako prvá krajina spustila predimplementačnú fázu. Dňa 17. 12. 2010 sa uskutočnila

národná konferencia s medzinárodnou účasťou „Slovensko na križovatke priorít dunajskej stratégie“. Konferencia bola určená predovšetkým slovenským subjektom, u ktorých je potenciál zapojiť sa do implementácie dunajskej stratégie na Slovensku. Okrem národných expertov sa na konferencii zúčastnili aj zástupcovia Európskej komisie a susedných členských štátov.

Kľúčovou úlohou koordinátora prioritnej oblasti je zabezpečenie implementácie akčného plánu prostredníctvom organizovania pravidelných stretnutí, mítingov a kontaktov s relevantnými krajinami dunajského regiónu, obvykle zastúpenými predstaviteľmi sektorálnych ministerstiev. Výber zástupcov sa bude realizovať na základe rozdelenia kompetencií nielen v súlade so znením zákona o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov, ale aj s ohľadom na skutočnosť, že väčšina rozvojových programov v rámci obidvoch oblastí nespadá pod jedno ministerstvo. Každá oblasť si vyžaduje úzku spoluprácu minimálne dvoch rezortov, preto sa navrhuje zdieľaná kompetencia koordinácie prioritných oblastí v zodpovednosti Slovenskej republiky. Vo vymedzených prioritných oblastiach v koordinačnej zodpovednosti SR by koordinačnú úlohu mohli vykonávať Ministerstvo životného prostredia SR, Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR, Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR, splnomocnenec vlády pre vedomostnú ekonomiku. Z dôvodov rôznorodého obsahu a komplexnosti realizácie dunajskej stratégie je potrebné využiť tiež spoluprácu s ostatnými ministerstvami, ako aj s inštitúciami pôsobiacimi vo verejnom sektore, osobitne so Slovenskou akadémiou vied, ktorá prejavila vážny záujem participovať na implementačnom procese dunajskej stratégie.

Prijatie rozhodnutia a určenia zodpovedných inštitúcií v Slovenskej republike zodpovedných za koordináciu prioritnej oblasti prioritnej oblasti 4. „Obnova a zachovanie kvality vôd“ (spolu s Maďarskom) a prioritnej oblasti 7. „Rozvíjať vedomostnú spoločnosť prostredníctvom výskumu, vzdelávania a informačných technológií“ (spolu so Srbskom) je nevyhnutnou podmienkou a zodpovednosťou Slovenska pre naplnenie zámerov Európskej komisie, ako aj maďarského predsedníctva EÚ schváliť stratégiu do júna 2011 a naštartovať predimplementačnú fázu stratégie pracovnými stretnutiami koordinátorov jednotlivých prioritných oblastí už v priebehu mesiaca apríla 2011. Ambiciózny plán aktivít s participáciou koordinátorov prioritných oblastí, národných koordinátorov a ostatných relevantných inštitúcií v priebehu mesiacov apríl – jún vyvrcholí ukončením formálnej procedúry schválenia stratégie Radou a Európskym parlamentom do konca júna 2011.